

حقوق جزای اختصاصی

جلد دوم

(جرایم علیه اموال مالکیت)

بر اساس قانون جدید

مؤلف:

دکتر هوشنگ شامبیانی

عضو هیئت علمی دانشگاه

مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	شامبیاتی، هوشنگ
عنوان و نام پدید آور	حقوق جزای اختصاصی (۲) جرایم علیه اموال و مالکیت/هوشنگ شامبیاتی
مشخصات نشر	تهران: مجد، ۱۳۹۲.
شابک	۹۷۸۶۰۰-۱۹۳-۱۲۵۳
موضوع	حقوق جزا - ایران
موضوع	حقوق جزا (فقه)
رده بندی کنگره	۱۳۹۲ ۷۴ ح ۲/ش KM۳۸۰۰
رده بندی دیویی	۳۴۵/۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۳۲۶۵۹۱۵

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، خلاف قانون، شرع و اخلاق است. موارد تخلف را به ستاد ساماندهی حقوق تألیف و نشر (۰۲۱-۴۴۲۶۳۳۱۶) گزارش فرمایید.

حقوق جزای اختصاصی - جلد دوم

(جرایم علیه اموال و مالکیت)

تألیف: دکتر هوشنگ شامبیاتی

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۲ تعداد: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ و منحصر به «مجد» است.

دفتر مرکزی:

تهران، خیابان ۱۲ فروردین، تقاطع خیابان وحید نظری، پلاک ۱۰۸

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۹۶۳۳۱۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۱۲۵-۳
ISBN: 978-600-193-125-3

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸

شعبه اردیبهشت: خیابان اردیبهشت (منبری جاوید)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷ تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

شعبه کریمخان: بلوار کریمخان، بعد از خردمند شمالی، پلاک ۲۳، واحد ۱ شرقی - تلفن: ۸۸۸۳۴۳۳۷

شعبه یزد: خیابان فرخی یزدی، مجتمع تجاری شقایق، طبقه هم کف - تلفن: ۶۲۶۸۶۷۰ ۰۳۵۱

شعبه مشهد: خیابان دانشگاه، بعد از چهارراه دکتر، بازار کتاب گلستان، پلاک ۲ تلفن: ۸۴۰۵۵۳۷

www.majdlaw.ir

E-mail: majdlaw6@yahoo.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

۳۰۰۰۸۷۳۷۷

ارسال پیامک حاوی نام و نام خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره

فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید مبرز حقوق کشور بطور منظم منتشر می شود.

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۹
مقدمه.....	۲۰
الف - اشتراک در فلسفه جرم بودن عمل ارتكابی.....	۲۰
ب - اشتراک در عمل.....	۲۰
ج - اشتراک در موضوع جرم.....	۲۱
د - اشتراک در نتیجه حاصله از جرم.....	۲۲
هـ - اشتراک در عنصر روانی جرم.....	۲۲
باب اول: جرایم علیه اموال و مالکیت به مفهوم اعم.....	۲۵
مقدمه.....	۲۷
اول - نقاط افتراق.....	۲۸
دوم - نقاط اشتراک.....	۲۹
بخش اول - سرقت.....	۳۰
فصل اول - ارکان مشترک تشکیل دهنده جرم سرقت.....	۳۲
مبحث اول - رکن قانونی.....	۳۲
گفتار اول - تعریف سرقت.....	۳۲
الف - تعریف سرقت در منابع فقهی.....	۳۳
ب - تعریف سرقت در قانون.....	۳۴
گفتار دوم - مواد قانونی مربوط به سرقت.....	۳۷
مبحث دوم - رکن مادی سرقت.....	۳۹
گفتار اول - فعل مرتکب.....	۳۹
گفتار دوم - موضوع سرقت.....	۴۱
الف - مال مسروقه باید مالی باشد که قابل ربودن است.....	۴۱
ب - عدم رضایت مالک.....	۴۷
ج - مال متعلق به غیر.....	۴۸
۱ - مال مسروقه متعلق به خود سارق باشد.....	۴۸

۴۹	۲ - سرقت در مال مشاع
۵۱	۳ - مال مسروقه اموال بلا مالک
۵۱	اول - اشیاء مباح
۵۱	دوم - اموال لُفطه
۵۲	سوم - اموال متروکه
۵۳	مبحث سوم - رکن روانی
۵۴	فصل دوم - شرایط اختصاصی سرقت مستوجب حد
۵۵	مبحث اول - خصوصیات مال مسروقه
۵۵	گفتار اول - مالیت داشتن شیء مسروق
۵۵	الف - نظر مشاهیر فقهای امامیه
۵۶	ب - نظر مشاهیر مذاهب اربعه
۵۸	گفتار دوم - مال مسروق در حرز باشد
۶۰	گفتار سوم - وجود مالک شخصی برای مال مسروق
۶۱	گفتار چهارم - غصبی نبودن محل حرز از سارق
۶۲	گفتار پنجم - سارق، پدر و یا جد پدری صاحب مال نباشد
۶۵	مبحث دوم - خصوصیات عمل سرقت
۶۵	گفتار اول - هتک حرز
۶۶	گفتار دوم - خروج مال از حرز
۶۸	گفتار سوم - مخفیانه بودن سرقت
۷۰	گفتار چهارم - سرقت در سال قحطی نباشد
۷۲	مبحث سوم - مجازات حد سرقت، شرایط و نحوه اجرای آن
۷۲	گفتار اول - شرایط اجرای حد
۷۴	گفتار دوم - نحوه اجرای حد سرقت
۷۵	الف - مجازات حد سرقت اطفال و مجانین
۷۷	ب - مجازات حد سرقت نسبت به افراد ناقص الاعضاء
۷۸	ج - نحوه اجرای مجازات
۷۹	د - توبه سارق قبل از اجرای مجازات حد
۸۱	فصل سوم - شرایط اختصاصی سرقت مستوجب تعزیر
۸۱	مبحث اول - شرایط اختصاصی سرقت مستوجب تعزیر
۸۱	گفتار اول - سرقت تعزیری ساده

گفتار دوم - سرقت تعزیری مشدده	۸۵
الف - کیفیت زمانی	۸۶
ب - کیفیت مشدده مکانی	۸۷
۱ - محل سکنی یا مهیا برای سکنی	۸۷
۲ - اماکن عمومی	۸۸
۳ - راهها و شوارع	۸۸
۴ - سرقت در مناطق حادثه دیده	۹۱
ج - کیفیت مشدده از نظر تعداد مرتکبین	۹۲
د - کیفیت مشدده از نظر وسیله	۹۵
۱ - شکستن حرر	۹۵
۲ - به کار بردن کلیه ساختگی	۹۶
۳ - استفاده تقلبی از عنوان و لباس	۹۸
هـ - تشدید از نقطه نظر مسلح بودن	۹۹
و - تشدید از نقطه نظر مال ربوده شده	۱۰۲
۱ - سرقت آثار ملی، فرهنگی و تاریخی	۱۰۳
۲ - سرقت وسایل و متعلقات مربوط به تأسیسات عمومی	۱۰۵
۳ - استفاده غیرمجاز از تأسیسات انرژی	۱۰۶
ز - مجازات سارق بر حسب شغل مربوطه	۱۰۹
۱ - مستخدمین و کارگران	۱۰۹
۲ - اداره کنندگان هتل و غیره	۱۱۰
مبحث دوم - لواحق مجازات	۱۱۱
گفتار اول - شروع به سرقت	۱۱۱
گفتار دوم - تعدد و تکرار جرم سرقت	۱۱۴
الف - احکام تعدد جرم سرقت	۱۱۵
۱ - احکام تعدد جرم در سرقت مستوجب حد	۱۱۵
۲ - احکام تعدد جرم در سرقت تعزیری	۱۱۶
ب - احکام تکرار جرم سرقت	۱۱۸
۱ - احکام تکرار جرم در سرقت مستوجب حد	۱۱۹
۲ - احکام تکرار جرم در سرقت تعزیری	۱۱۹
گفتار سوم - سرقت و رد عین مال	۱۲۱

۱۲۳	مبحث سوم - سایر موضوعات مرتبط با سرقت
۱۲۳	گفتار اول - سرقت مرتبط با رایانه
۱۲۴	الف - رکن قانونی
۱۲۵	ب - رکن مادی
۱۲۵	۱ - فاعل جرم
۱۲۶	۲ - فعل مرتکب
۱۲۷	۳ - موضوع سرقت
۱۲۷	اول - سرقت داده‌ها و اطلاعات
۱۲۸	دوم - سرقت نرم‌افزار
۱۲۹	سوم - سرقت خدمات
۱۳۰	ج - رکن معنوی
۱۳۱	گفتار دوم - جرم اخفای مال مسروقه
۱۳۱	الف - عنصر قانونی جرم مال‌خیزی
۱۳۲	ب - عنصر مادی جرم
۱۳۲	۱ - عمل مرتکب
۱۳۳	۲ - قبلاً باید جرمی اتفاق افتاده باشد
۱۳۳	۳ - موضوع جرم
۱۳۴	د - نحوه به دست آوردن مال مسروقه
۱۳۵	ج - عنصر معنوی جرم
۱۳۶	بخش دوم - کلاهبرداری
۱۳۷	فصل اول - ارکان تشکیل‌دهنده کلاهبرداری
۱۳۷	مبحث اول - عنصر قانونی
۱۳۷	گفتار اول - تعریف
۱۴۰	گفتار دوم - مواد قانونی
۱۴۲	مبحث دوم - عناصر تشکیل‌دهنده رکن مادی
۱۴۲	گفتار اول - فعل مرتکب
۱۴۳	گفتار دوم - طرف ارتکاب جرم
۱۴۴	گفتار سوم - توسل به وسائل متقلبانه
۱۴۵	الف - اختیار اسم یا عنوان مجعول
۱۴۵	۱ - اسم مجعول

۱۴۶	۲ - عنوان مجعول
	ب - مغرور کردن دیگری به وجود شرکتها یا تجارتخانه‌ها یا
۱۴۸	کارخانه‌ها یا مؤسسات موهوم
۱۴۹	ج - مغرور کردن دیگری به داشتن اموال یا اختیارات واهی
	د - امیدوار ساختن به امور غیرواقعی یا ترسانیدن از حوادث و
۱۵۰	پیش آمدهای غیرواقعی
۱۵۱	هـ - توسل به وسائل تقلبی دیگر
۱۵۵	گفتار چهارم - اغفال مجنی علیه به منظور تحصیل مال
۱۵۵	الف - اغفال مجنی علیه
۱۵۶	ب - تحصیل مال یا وجه
۱۵۸	گفتار پنجم - بردن مال و اضرار به غیر
۱۵۸	الف - بردن مال دیگری
۱۵۸	ب - تحقق اضرار به غیر
۱۶۱	مبحث سوم - رکن معنوی
۱۶۱	گفتار اول - سوء نیت عام
۱۶۲	گفتار دوم - سوء نیت خاص
۱۶۴	گفتار سوم - انگیزه یا داعی
۱۶۴	فصل دوم - جرایم حکم کلاهبرداری
۱۶۵	مبحث اول - جرایم در حکم کلاهبرداری در مسائل مادی
۱۶۵	گفتار اول - معامله به قصد فرار از دین
۱۶۷	گفتار دوم - انتقال مال غیر به واسطه تبانی اشخاص
۱۶۸	گفتار سوم - انتقال مال غیر
۱۶۸	الف - رکن قانونی
۱۷۰	ب - رکن مادی
۱۷۰	۱ - موضوع جرم
۱۷۱	۲ - وضعیت مرتکب
۱۷۱	اول - انتقال دهنده
۱۷۱	دوم - انتقال گیرنده
۱۷۲	سوم - مالک
۱۷۲	۳ - انتقال بدون مجوز قانونی صورت گیرد

۱۷۳	ج - رکن معنوی
۱۷۵	مبحث دوم - جرایم در حکم کلاهبرداری در موضوعات ثبتی
۱۷۵	گفتار اول - تقاضای ثبت ملک به صورت من غیر حق
۱۷۶	الف - مالک قبلی ملک
۱۷۶	ب - وارث مالک قبلی ملک
۱۷۷	ج - متصرف قلمداد ساختن خود
۱۷۷	د - امین بودن نسبت به ملک
۱۷۸	گفتار دوم - معامله معارض
۱۸۱	مبحث سوم - مجازات کلاهبرداری و لواحق آن
۱۸۲	گفتار اول - مجازات کلاهبرداری
۱۸۲	الف - کلاهبرداری ساده
۱۸۳	ب - کلاهبرداری مشدد
۱۸۵	گفتار دوم - لواحق مجازات
۱۸۵	الف - شروع به کلاهبرداری
۱۸۷	ب - غیر قابل گذشت بودن جرم کلاهبرداری
۱۸۸	ج - اعمال کیفیات مخففه
۱۸۹	فصل سوم - جرایم به مفهوم اخص کلاهبرداری
۱۸۹	مبحث اول - جرم سوءاستفاده از ضعف نفس و یا هوری و هوس دیگران
۱۹۰	گفتار اول - رکن قانونی
۱۹۱	گفتار دوم - رکن مادی
۱۹۱	الف - عمل مرتکب
۱۹۲	ب - طرف ارتکاب جرم
۱۹۳	ج - سپرده شدن مدارکی که ذمه آور باشد
۱۹۵	د - اضرار به غیر
۱۹۶	گفتار سوم - رکن معنوی
۱۹۷	مبحث دوم - جرم تحصیل مال نامشروع
۱۹۸	گفتار اول - رکن قانونی
۱۹۸	گفتار دوم - رکن مادی
۱۹۸	الف - مرتکب جرم
۱۹۹	ب - فعل مرتکب

ج - موضوع جرم	۱۹۹
گفتار سوم - رکن معنوی	۲۰۴
مبحث سوم - کلاهبرداری مرتبط با رایانه	۲۰۵
گفتار اول - رکن قانونی	۲۰۵
گفتار دوم - رکن مادی	۲۰۶
الف - مرتکب جرم	۲۰۶
ب - عمل مرتکب	۲۰۶
ج - موضوع جرم	۲۰۷
د - روشهای ارتکاب جرم	۲۰۹
۱ - کلاهبرداری از طریق حراج و خرده‌فروشی‌های آنلاین در تجارت الکترونیک	۲۰۹
۲ - کلاهبرداری از طریق کارتهای اعتباری	۲۱۰
۳ - کلاهبرداری از طریق طرحهای سرمایه‌گذاری و شرکتهای تجاری	۲۱۰
گفتار سوم - رکن معنوی و مجازات کلاهبرداری رایانه‌ای	۲۱۱
مبحث چهارم - ورشکستگی به تقلب	۲۱۲
گفتار اول - رکن قانونی	۲۱۲
الف - تعریف ورشکستگی	۲۱۲
ب - مواد قانونی	۲۱۴
گفتار دوم - رکن مادی	۲۱۵
الف - مرتکب باید تاجر باشد	۲۱۵
ب - اعلام توقف برخلاف واقع	۲۱۶
ج - عمل مرتکب	۲۱۷
گفتار سوم - رکن معنوی	۲۱۷
بخش سوم - خیانت در امانت	۲۱۸
فصل اول - جرم خیانت در امانت به معنای اعم	۲۲۰
مبحث اول - رکن قانونی	۲۲۱
مبحث دوم - رکن مادی	۲۲۴
گفتار اول - مال موضوع خیانت در امانت	۲۲۴
گفتار دوم - مال مورد امانت نباید متعلق به امین باشد	۲۲۵
گفتار سوم - مال مورد امانت به نحوی از انحاء سپرده شده باشد	۲۲۸
الف - عقد اجاره	۲۲۹

۲۳۰	ب - امانت
۲۳۰	ج - رهن
۲۳۱	د - وکالت
۲۳۲	هـ - هرکار با اجرت یا بی اجرت
۲۳۳	گفتار چهارم - استرداد یا به مصرف معین رسیدن مال مورد امانت
۲۳۴	گفتار پنجم - عمل خیانت آمیز امین
۲۳۴	الف - تصاحب کردن
۲۳۵	ب - استعمال
۲۳۵	ج - تلف کردن
۲۳۵	د - مفقود کردن
۲۳۷	فصل دوم - جرم خیانت در امانت به معنای اخص
۲۳۷	مبحث اول - خیانت در مورد سفید مهر و سفید امضاء
۲۳۷	گفتار اول - رکن قانونی
۲۳۹	گفتار دوم - رکن مادی
۲۳۹	الف - سفید مهر و سفید امضاء
۲۴۰	ب - فعل مرتکب
۲۴۱	ج - سپرده شدن یا به دست آوردن سفید مهر یا سفید امضاء
۲۴۲	د - سوء استفاده از سفید مهر یا سفید امضاء
۲۴۳	گفتار سوم - رکن معنوی
۲۴۴	مبحث دوم - خیانت در امانت مأمورین دولت در اسناد دولتی
۲۴۴	گفتار اول - رکن قانونی
۲۴۵	گفتار دوم - رکن مادی
۲۴۵	الف - سمت مرتکب
۲۴۵	ب - موضوع جرم
۲۴۶	ج - نوع عمل
۲۴۷	گفتار سوم - رکن معنوی
۲۴۷	مبحث سوم - اختلاس اموال دولتی
۲۴۷	گفتار اول - رکن قانونی
۲۴۹	گفتار دوم - رکن مادی
۲۴۹	الف - سمت مرتکب

ب - موضوع جرم.....	۲۵۱
ج - سمت مرتکب.....	۲۵۳
د- سپرده شدن اموال یا اشیاء.....	۲۵۴
گفتار سوم - رکن معنوی.....	۲۵۵
مبحث چهارم - تصرف غیر قانونی.....	۲۵۷
گفتار اول - رکن قانونی.....	۲۵۷
گفتار دوم - رکن مادی.....	۲۵۹
الف - سمت مرتکب.....	۲۵۹
ب - موضوع جرم.....	۲۶۲
ج - سپرده شدن اموال به کارمند.....	۲۶۲
گفتار سوم - رکن معنوی.....	۲۶۳
مبحث پنجم - سایر جرایم ارتکابی علیه اموال توسط کارمندان دولت.....	۲۶۴
گفتار اول - تدلیس در معاملات دولتی.....	۲۶۴
گفتار دوم - احتساب اجرت زائد و واقع به حساب دولت.....	۲۶۵
گفتار سوم - سوءاستفاده در معاملات دولتی.....	۲۶۵
گفتار چهارم - اظهار نظر بر خلاف حق.....	۲۶۸
مبحث ششم - جرایم ثبتی و تجاری.....	۲۷۰
گفتار اول - عدم تسلیم اموال متعلق به اشخاص مجهول الوارث.....	۲۷۰
گفتار دوم - حقوق ارتفاقی املاک وقفی.....	۲۷۰
گفتار سوم - عمل خلاف واقع دلال و مدیر تصفیه.....	۲۷۱
فصل سوم - مجازات و لواحق جرم خیانت در امانت.....	۲۷۲
مبحث اول - مجازات جرم خیانت در امانت به معنای اعم.....	۲۷۲
گفتار اول - مجازات.....	۲۷۲
گفتار دوم - آیا جرم خیانت در امانت، شروع به جرم دارد یا خیر؟.....	۲۷۳
گفتار سوم - غیرقابل گذشت بودن جرم خیانت در امانت.....	۲۷۴
گفتار چهارم - قابل استرداد بودن مال مورد امانت.....	۲۷۵
مبحث دوم - مجازات جرایم خیانت در امانت به مفهوم خاص.....	۲۷۶
گفتار اول - مجازات جرم سوءاستفاده از سفیدمهر و یا سفیدامضاء.....	۲۷۶
گفتار دوم - مجازات خیانت در امانت مأمورین دولتی و لواحق آن.....	۲۷۷
الف - مجازات.....	۲۷۷

۲۷۸	ب - لواحق مجازات
۲۸۱	باب دوم: جرایم بر ضد اموال و مالکیت به معنای اخص
۲۸۳	بخش اول - جرم صدور چک پرداخت نشدنی
۲۸۴	فصل اول - ارکان تشکیل دهنده
۲۸۴	مبحث اول - رکن قانونی
۲۸۶	گفتار اول - انواع چک
۲۹۰	گفتار دوم - ماهیت حقوقی چک
۲۹۰	الف - تفاوت چک با حواله
۲۹۱	ب - تفاوت چک با اسناد رسمی
۲۹۲	ج - تفاوت چک با برات
۲۹۳	گفتار سوم - سیر تاریخی قانون گذاری
۲۹۶	مبحث دوم - رکن مادی
۲۹۶	گفتار اول - عمل مرتکب
۲۹۸	گفتار دوم - صور متفاوت فعل انجام شده
۲۹۸	الف - وسایلی که در حین تسلیم چک موجب عدم پرداخت می شود
۲۹۸	۱ - چک مخدوش
۲۹۹	(۱) قلم خوردگی در چک
۲۹۹	(۲) چک بدون امضاء
۳۰۲	(۳) اختلاف در مندرجات چک
۳۰۳	۲ - چک تحریف شده
۳۰۶	۳ - چک بی محل یا کسر محل دار
۳۰۶	(۱) محل چک باید قبلاً موجود باشد
۳۰۷	(۲) حال و قابل مطالبه بودن محل
۳۰۷	(۳) قابلیت دخل و تصرف داشتن
۳۰۸	ب - وسایلی که بعد از ارائه چک موجب غیر قابل پرداخت می شود
۳۰۸	۱ - اخراج وجوه از بانک
۳۱۰	۲ - دستور عدم پرداخت
۳۱۳	۳ - صدور چک از حساب مسدود
۳۱۶	مبحث سوم - رکن معنوی

۳۱۷	فصل دوم - مسائل جنبی صدور چک و مجازات مرتکب آن
۳۱۸	مبحث اول - مسائل جنبی
۳۱۸	گفتار اول - ذی نفع چک
۳۱۹	گفتار دوم - نمایندگی در چک
۳۲۱	گفتار سوم - چگونگی ظهرونی در چک
۳۲۴	گفتار چهارم - مرور زمان در چک و نحوه شکایت
۳۲۶	گفتار پنجم - نحوه رسیدگی به شکایت
۳۲۶	الف - صدور اجرائیه
۳۲۸	ب - وصول مبلغ چک از طریق دادگاه
۳۲۸	۱ - احراز هویت ناشی
۳۳۰	۲ - مشخص ساختن متهم
۳۳۱	۳ - احضار و جلب متهم
۳۳۲	۴ - انجام تحقیقات از متهم
۳۳۵	مبحث دوم - مجازات چک پرداخت نشدنی و سایر مسائل مربوط به آن
۳۳۵	گفتار اول - مجازات چک پرداخت نشدنی
۳۳۵	الف - مجازات چک پرداخت نشدنی مصوب ۱۳۷۲
۳۳۵	ب - مجازات چک پرداخت نشدنی مصوب ۱۳۸۲
۳۳۷	ج - مجازات تبعی
۳۳۸	گفتار دوم - سایر مسائلی مربوط به صدور چک
۳۳۸	الف - جبران خسارت وارده
۳۴۰	ب - صدور چندین فقره چک
۳۴۳	بخش دوم - جرم تخریب اموال
۳۴۳	فصل اول - ارکان تشکیل دهنده جرم
۳۴۳	مبحث اول - رکن قانونی
۳۴۳	گفتار اول - تعریف تخریب
۳۴۴	گفتار دوم - مواد قانونی
۳۴۵	مبحث دوم - رکن مادی
۳۴۵	گفتار اول - فعل مرتکب
۳۴۶	گفتار دوم - موضوع جرم
۳۵۰	گفتار سوم - مال متعلق به غیر

۳۵۲	مبحث سوم - رکن معنوی
۳۵۵	فصل دوم - مجازات
۳۵۵	مبحث اول - مجازات تخریب اموال دولتی
۳۵۵	گفتار اول - مجازات تخریب اموال تاریخی - فرهنگی و مذهبی
۳۵۸	گفتار دوم - مجازات تخریب تأسیسات متعلق به دولت
۳۶۲	گفتار سوم - مجازات تخریب نوشته‌ها و اسناد دولتی
۳۶۲	الف - تخریب نوشته‌جات و اسناد دولتی
۳۶۴	ب - تخریب و از بین بردن نوشته‌های دولتی
۳۶۵	مبحث دوم - مجازات تخریب اموال خصوصی
۳۶۵	گفتار اول - تخریب اموال متعلق به دیگری
۳۶۵	الف - حرق و تخریب ساده
۳۶۸	ب - حرق مشدده اموال
۳۶۹	گفتار دوم - جرم تخریب و قطع اشجار متعلق به دیگری
۳۷۳	گفتار سوم - جرم نهب و غارت
۳۷۶	بخش سوم - تصرف عدوانی، رفع مزاحمت و ممانعت از حق
۳۷۶	فصل اول - ارکان تشکیل دهنده جرم
۳۷۶	مبحث اول - رکن قانونی
۳۷۷	گفتار اول - تعریف
۳۷۷	الف - تعریف تصرف عدوانی
۳۷۸	ب - تعریف ایجاد مزاحمت
۳۷۹	ج - تعریف ممانعت از حق
۳۸۱	گفتار دوم - سیر تحول قانون‌گذاری
۳۸۵	مبحث دوم - رکن مادی
۳۸۶	گفتار اول - فعل مرتکب
۳۸۶	گفتار دوم - موضوع جرم
۳۸۹	گفتار سوم - مال متعلق به غیر
۳۹۰	گفتار چهارم - نتیجه مجرمانه
۳۹۱	مبحث سوم - رکن معنوی
۳۹۳	فصل دوم - نحوه رسیدگی به جرایم و مجازات مرتکب
۳۹۳	مبحث اول - نحوه رسیدگی

فهرست مطالب □ ۱۷

گفتار اول - تسريع در رسيدگي	۳۹۴
گفتار دوم - صدور دستور متوقف ماندن عمليات	۳۹۴
گفتار سوم - صدور قرار تأمين بازداشت	۳۹۵
مبحث دوم - مجازات و لواحق آن	۳۹۶
گفتار اول - مجازات	۳۹۷
گفتار دوم - قلع و قمع آثار تصرف	۳۹۸
گفتار سوم - تشديد مجازات	۴۰۱
فهرست منابع و مآخذ	۴۰۴

www.ketab.ir

پیشگفتار

بدون شک یکی از آمال و آرزوهای انسانی از دیرباز، اجرای عدالت بوده و در راه تحصیل آن، سعی و تلاش کافی نموده است. تاریخ گذشته انسان مؤید این نکته است که جوینده مظلوم به دست ریا و تزویر گرفتار و از حقیقت به دور مانده و چه بسا در بسیاری از اعصار و قرون جز نامی از عدالت چیزی به خود ندیده است. جستجوی این عدالتخواه هیچ‌گاه به اتمام نرسیده و نسل اندر نسل، بلکه بیش از پیش در راه گم کرده خویش طی مسافت نموده است.

عدالت و اجرای عدالت منوط به داشتن یک نهاد غنی و قوی قضایی است که با اسلوب و شیوه‌های علمی و عملی نیازهای بشر امروزه و پیچیدگی مسائل مبتلا به او را، اعم از حقوقی و کیفری، پاسخ دهد. بدیهی است که داشتن یک نهاد قضایی دقیق و قوانین مدون حساب شده که موجب برطرف کردن خلاءهای قانونی شود و قضات سالم و مجرب و تقویت آنها تنها راه نائل شدن به یک نهاد قضایی مطلوب و ایده‌آل است.

از طرفی با حلول خورشید حیات بخش اسلام در پهنه ایران زمین و پیاده شدن احکام الهی و اسلامی، انتظار مردم مسلمان در اجرای عدالت و عمل به احکام اسلامی بیشتر خواهد شد و امت اسلامی منتظرند تا اجرای عدالت را در مهد عدالت و سیستم اسلامی شاهد و ناظر باشند و اطمینان داشته باشند که حق به حق دار خواهد رسید. بدین ترتیب، حساسیت محاکم بر اجرای صحیح قوانین، بیشتر شده و بالنتیجه دقت، سعی و کاردانی بیشتری را می‌طلبد.

پیشرفت جوامع و تکنولوژی و احتیاجات جدید بشری طالب آن است که به موازات این پیشرفته‌ها، قوانین و مقررات کیفری و حقوقی مورد تجدید نظر قرار گرفته تا بتواند جوابگوی نیازهای مردم باشد. این امر جز در سایه دعوت از فقها، صاحب‌نظران، قضات، وکلا، حقوقدانان، اساتید دانشگاه و بحث و بررسی نقاط ضعف و قوت سیستم و عملکردها میسر نیست. به امید دستیابی هرچه سریع‌تر به آن روز...

هوشنگ شامبیانی

مقدمه

جرائم علیه اموال و مالکیت ممکن است تحت دو عنوان جداگانه مورد بررسی قرار گیرد: گاهی جرم به عنوان تجاوز به معنای اخص قضایی به حق مالکیت و زمانی جرم به عنوان خطر مادی علیه تمامیت جسمی مال محسوب می‌گردد. این دو شکل از جرم علیه اموال و مالکیت کاملاً قابل تفکیک از یکدیگر نیستند و وجوه اشتراکی دارند که عبارت‌اند از:

الف - اشتراک در فلسفه جرم بودن عمل ارتكابی

برای اینکه قانون‌گذار، آزادی افراد را در اجتماع محدود نماید نیاز به دلیل دارد که بگوید چرا این رفتار جرم است؟
جرائم علیه اموال و مالکیت از ندیم الایام و در همه جوامع بشری جرم محسوب می‌شده چرا که وقتی رابطه حقوقی بین یک فرد و یک شیء به طور قانونی ایجاد شد، اشخاص مکلف به احترام به این رابطه که مالکیت نام دارد، بوده و نباید آن را نقض نکنند.

حریم این مالکیت به دو نحو قابل نقض است: یکی به صورت عمدی و دیگری به صورت غیرعمدی. در حقوق جزا، اتلاف اموال و اشیاء متعلق به دیگری به صورت عمدی قابل مجازات است و در قانون مدنی، اتلاف و تسبیب و از بین بردن مال دیگری به صورت غیرعمدی، ضمانت اجرای مدنی دارد.

در حقوق جزا، تخریب و اتلاف عمدی اموال دیگران، امنیت و آسایش و روال عادی زندگی اجتماعی افراد را برهم می‌زند و باعث ایجاد تشویش و اضطراب در افکار عامه می‌شود. روح حاکم بر کلیه پدیده‌های حقوقی یک جامعه، نظم عمومی آن جامعه است و اگر ارتباط و سلسله مراتب سازمانها و پدیده‌های حقوقی مختل شود، نظم عمومی جامعه به هم می‌ریزد و همین امر باعث می‌گردد که آرامش خاطر و امنیت جامعه به هم بریزد. بنابراین، تجاوز به جرم مالکیت دیگری به طور عمدی از اعمال برهم زننده نظم عمومی جامعه است

ب - اشتراک در عمل

هر جرم دارای تعریف، ارکان تشکیل دهنده و مجازات است. مشابهت جرائم را نمی‌توان در تعریف از آن جرم پیدا کرد، چرا که در تعریف هر جرم باید ویژگیها و خصوصیت‌های مربوط به آن جرم را بیان نمود و نمی‌توان برای جرمی واحد دو تعریف را

بیان کرد.

منتها هر جرم دارای سه رکن قانونی، مادی و معنوی است:

رکن قانونی یعنی ماده‌ای از مواد قانونی که قانون‌گذار، انجام دادن رفتاری را در آن ممنوع ساخته و برای آن مجازات مقرر کرده باشد. این مطلب صریحاً در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که مقدم بر قانون جزاست، قید گردیده است. قانون عبارت است از مصوبه و حکمی که به تصویب قوه مقننه رسیده و پس از تأیید شورای نگهبان و امضای رئیس جمهور در روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران منتشر می‌شود و در موارد استثنایی، مجمع تشخیص مصلحت نظام به جای مرحله اول قرار می‌گیرد.

پس قانون باید رفتاری را جرم بشناسد و در غیر این صورت آن عمل جرم نیست ولو اینکه آن رفتار در متون شرعی، جرم و گناه تلقی شود. اگر در شرع، حکمی هست که می‌بایست به صورت قانون درآید باید مراحل فوق را طی کند. در حکومت اسلامی که متکی بر قانون است باید از کانال قانون عبور کرد. هیچ مانعی وجود ندارد که کلیه مسائل فقهی را توجیه کرده و به ماده قانونی تبدیل نمائیم. منتها تا زمانی که آن مسائل فقهی و شرعی به صورت ماده قانونی در نیامده باشد، قابلیت اجراء ندارد. تکلیف بازپرس. تفهیم اتهام و اعلام ماده قانونی است که شخص یا توجه به آن، متهم شناخته می‌شود. بدین ترتیب در رکن قانونی بین جرایم علیه اموال و مالکیت هیچ مشابهتی وجود ندارد و هر جرم با ماده قانونی خاص بیان می‌شود.

در رکن مادی جرایم علیه اموال و مالکیت، وجه اشتراک فراوانی وجود دارد. در رکن مادی بحث راجع به فعل و ترک فعل، حالت و گفتار مطرح می‌شود. جرایم علیه اموال و مالکیت در رکن مادی عبارت‌اند از: خروج یک مال یا شیء از مالکیت یک شخص و احیاناً ورود آن به حیطة تصرفات مجرم. لذا جرایم علیه اموال و مالکیت باید در یک عنوان با هم مشترک باشند و آن فعل مثبت مادی خارجی است که در تمام جرایم مالی وجود دارد.

ج - اشتراک در موضوع جرم

در رکن مادی علاوه بر عمل مرتکب، باید موضوع جرم مشخص گردد. در جرایم علیه اموال و مالکیت، موضوع جرم، شیء یا مال متعلق به غیر و مالکیت است ولی هر شیء یا مالی نمی‌تواند موضوع جرم باشد بلکه شیء یا مالی موضوع جرم قرار می‌گیرد که متعلق به غیر باشد و اگر هریک از جرایم فاقد این نقطه اشتراک باشند، آن جرم از حیطة جرایم علیه اموال و مالکیت خارج است. البته در برخی از جرایم علیه اموال و مالکیت، جزء دیگری در رکن مادی وجود دارد که آن «وسیله» ارتکاب جرم است.

البته در اکثر جرایم علیه اموال و مالکیت، «وسیله» مورد نظر قانونگذار قرار نمی‌گیرد.

پس، از نظر وسیله ارتکاب جرم بین جرایم علیه اموال و مالکیت، اشتراک وجود ندارد و بلکه باید قائل به تفکیک شد.

د - اشتراک در نتیجه حاصله از جرم

جزء دیگر رکن مادی جرم، نتیجه حاصله از جرم است. جرایم علیه اموال و مالکیت یعنی صدمه زدن به مال متعلق به غیر یا خارج کردن شیء یا مال متعلق به غیر از حیطه تصرفات مالکانه او، هرچند که از طریق سرقت، کلاهبرداری، خیانت در امانت، تخریب و صدور چک بلا محل باشد. در کلیه جرایم علیه اموال و مالکیت، نتیجه به یکی از دو امر یا هر دو امر زیر ختم می‌شود:

اول - ضرر صاحب مال که نتیجه جرم علیه اموال و مالکیت است که شرط تحقق جرم بوده و قهری می‌باشد؛

دوم - ممکن است قانونگذار در کنار ضرر صاحب مال، نفع مرتکب را نیز شرط تحقق جرم بداند ولی این امر در تمام جرایم علیه اموال و مالکیت قابل تحقق نیست.

ه - اشتراک در عنصر روانی جرم

در رکن معنوی جرم یعنی فعل و انفعالات معنی مرتکب در جرایم علیه اموال و مالکیت ممکن است متفاوت باشد بدین نحو که اگر شخص خواستار ارتکاب جرم و حصول نتیجه مجرمانه باشد، جرم او عمدی و اگر در اثر بی احتیاطی یا بی‌مبالاتی و یا اهمال و مسامحه مرتکب جرم شده باشد، جرم او غیر عمدی است. بحث راجع به جرایم شبه عمدی و خطای محض مختص جرایم علیه صدمات بدنی است و در جرایم علیه اموال و مالکیت مطرح نمی‌شود. از نظر رکن معنوی، تمام جرایم علیه اموال و مالکیت، عمدی هستند که از این حیث اشتراک در جرایم وجود دارد.

پس از ذکر نقاط اشتراک جرایم علیه اموال و مالکیت، دو نکته مهم دیگر حائز اهمیت است که می‌بایست مورد بحث قرار گیرد:

نکته اول اینکه آیا در جرایم علیه اموال و مالکیت، اشیاء به طور علی‌الطلاق باید موضوع جرم قرار گیرند یا به اعتبار میزان ارزش آنها؟ بدیهی است اگر هدف مقنن حفظ نظم عمومی از طریق جلوگیری از تجاوز به حریم مالکیت باشد، «شیء» موضوع جرم خواهد بود ولی اگر هدف قانونگذار حمایت از سرمایه‌های ملی باشد و نه حفظ نظم عمومی، در این صورت «مال» موضوع جرم خواهد بود. از این دو هدف به نظر می‌رسد که هدف مقنن، هدف اولی یعنی حفظ نظم عمومی جامعه باشد.

بنابراین در جرایم علیه اموال و مالکیت اصولاً مطلق مال یا شیء باید مورد حمایت قانونگذار قرار گیرد اعم از اینکه مال منقول باشد و یا غیرمنقول و منقول یا غیرمنقول بودن مال نباید در حفظ نظم عمومی جامعه و جلوگیری از تجاوز به حریم مالکیت اثری داشته باشد. منتها مقنن در برخی از جرایم علیه اموال و مالکیت، گاهی «شیء» و «مال» را جایه جا می‌کند؛ مثلاً در جرم سرقت، موضوع جرم اموال منقول است و مال غیرمنقول مورد سرقت قرار نمی‌گیرد و اگر شخصی مبادرت به خارج کردن مال غیرمنقول از تصرف مالکانه دیگری نماید، تحت عنوان تصرف عدوانی، ممانعت و مزاحمت از حق تحت تعقیب قرار خواهد گرفت ولی در جرم کلاهبرداری، موضوع جرم اعم از مال منقول و غیر منقول می‌باشد.

نکته دوم این است که تعلق شیء یا مال به غیر چگونه و به چه روشی مشخص خواهد شد؟ بدیهی است که اگر مال، مفروز باشد تشخیص تعلق شیء یا مال به غیر مواجه با مشکلی نخواهد شد ولی بحث در خصوص شرکت در مال یا شیء مطرح می‌شود، چرا که مال واحد ممکن است مالکین متعدد داشته باشد. اگر دو نفر در مال مشاعی مشترک باشند یعنی مالکیت آنها در جزء جزء، مال اشاعه داشته و مشخص نباشد که کدام جزء مال متعلق به چه کسی است و یکی از دو شریک، مال را مورد تجاوز قرار دهد، آیا جرم علیه اموال و مالکیت محقق خواهد شد یا خیر؟ در این خصوص دو عقیده وجود دارد.

عقیده اول - با توجه به اینکه متهم یا مرتکب خود در مال موضوع جرم، مالکیت دارد و این مالکیت در جزء جزء اموال جاری است، اگر شریکی به این مال تجاوز کند فقط باید خسارت صاحب جزء دیگر مال را جبران کند و از این حیث، مرتکب جرم نشده و نمی‌توان فعل و انفعالات ذهنی ارتکاب جرم را پیدا کرد و تردید ایجاد می‌شود که آیا نسبت به قسمت مال متعلق به غیر را که از بین برده، قابل مجازات است یا خیر؟ مسلم اینکه شریک متجاوز از جهت سهم مال متعلق به خود مرتکب جرمی نشده و از این حیث، قابل مجازات نیست و از طرفی چون مال مورد شرکت، مال مشاع است و افراز نشده لذا هر شریک در جزء جزء مال، مالک می‌باشد و از این حیث، شرکت در جرم علیه اموال و مالکیت در مال مشاع وجود ندارد؛

عقیده دوم - مطابق مقررات ماده ۵۷۷ قانون مدنی: «شریکی که در ضمن عقد به اداره کردن اموال مشترک مأذون شده است می‌تواند هر عملی را که لازمه اداره کردن است، انجام دهد و به هیچ وجه مسئول خسارات حاصله از اعمال خود نخواهد بود مگر در صورت تفریط یا تعدی». بدین ترتیب هر شریک بدون اذن شریک دیگر در مال مشاع

مداخله و تصرف کند، ممنوع شده است. پس تصرف در حریم خصوصی مالکیت غیر در حالی که عالم است هرچند در آن مالکیت دارد، جرم علیه اموال و مالکیت محسوب می‌شود. همچنان که قانون‌گذار در بند «ج» ماده ۲۶۸ قانون مجازات اسلامی می‌گوید: «ارزش مال مسروق در زمان اخراج از حرز، معادل چهار و نیم نخود طلای مسکوک باشد». حال اگر شریکی بیش از حصه خود که ارزش آن چهار و نیم نخود طلای مسکوک باشد، بر باید مرتکب سرقت مستوجب حد شده است. پس نتیجه گرفته می‌شود که شرکت در سرقت مال مشاع وجود دارد ولی اینکه آیا مسئله شرکت در سایر جرایم علیه اموال و مالکیت وجود دارد یا خیر؟ قابل بحث است که این امر می‌بایست در مورد هر جرم، جداگانه مطرح شود.

به هر ترتیب می‌توان جرایم علیه اموال و مالکیت را در دو باب متفاوت مورد مطالعه و بررسی قرار داد: